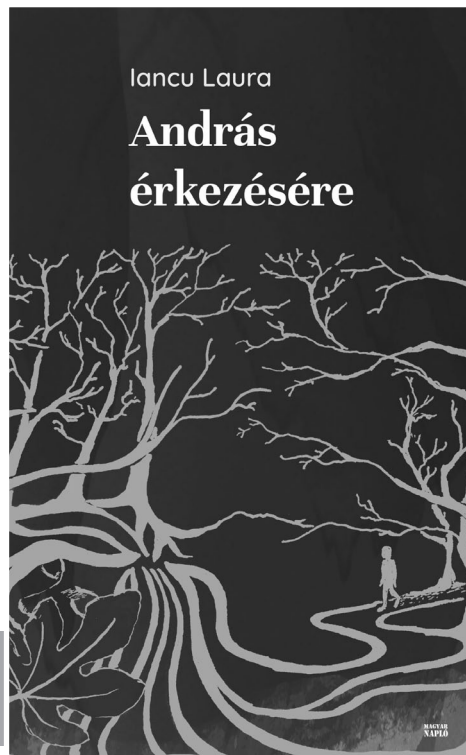

„kőhajítás helyett keresztet vetni”

Bakonyi István
(1952, Székesfehérvár)
irodalomtörténész

Iancu Laura: *András érkezésére*,
Magyar Napló, 2019.

2019 pedig több okból is fontos esztendő volt Iancu Laura számára: megjelent új verseskötete, munkásságáról pedig egy tanulmánykötet: Halmai Tamás *Isten peremén* címmel írt a költői világról. Az *Isten peremén* cím természetesen nem véletlen. Jelzi a költő világgépének legfontosabb összetevőjét, a származással is összefüggő hitvilágát, és annak a lírában föllelhető mélységes hatásait. Iancu Laura kereszténysége, a hitnek a mindennapi életben és a költészetben való jelenléte vitathatatlan. Úgy, ahogy például Pilinszky János életművében is.

Az *András érkezésére* című verseskötet egésze erről győzi meg az olvasót: érzékeljük a líra és az eddigi életmű folytonosságát, a művek egymásra épülését is. Azt is mondhatjuk, hogy mintha egy nagy vers lenne ez a versfolyam, középpontban a szakrális és profán elemek egymást kiegészítő jelenlétével. Gyakran hétköznapi élethelyzetből bomlik ki a megemelt versbeszéd, amelyben a lélek legrejtettebb tit-

kait tárja föl a költő. Szemérmesen és őszintén egyszerre. Ez a versbeszéd puritán és sokszor a végsőkéig tömörített, mindig a legfontosabb közlendőkre szorítkozik.

Ugyanakkor azt is érzékeljük, hogy kik voltak nagy hatással rá különféle szellemi irányokból. A már említett Pilinszky mellett például Csoóri Sándor és mások is. Ady Endréhez, Kájoni Jánoshoz, Weöres Sándorhoz, Kányádi Sándorhoz, Nagy Andrásához, Sinka Istvánhoz szép emlékversek is szólnak. E nevek is mutatják, hogy mennyire nyitott, ugyanakkor rendkívül karakterisztikus ez a lírai-szemleli világ. A '18 *vecsernyéje* című, Adyra emlékező vers befejezése így hangzik: „...két hét után aztán az Isten / összeesett egy harangnyelven / félig zöld fát vett ölébe / s lobogók közé emelte”.

Halmai Tamás így kezdi könyvét: „Iancu Laura költészete úgy anakronisztikus, ahogy a tölgyfákban csobogó tenger vagy az izmok architektúrája egy szarvas nyakán. Nem kor-

szerű, ahogy megszólal, mert időtlen, amiről beszél. Naiv népi vallásosság és modern művészi energiák: kettős kötés, kettős kötődés szavatol a gondolat szépségéért és a beszéd szabadságáért”.

Az örök várakozás lírája. Várakozás valami valóságos, ugyanakkor rejtett érkezésre, biblikus elemekkel átszőve. Fölmutatja a szerelem összetettségét, az öröm és a kín váltakozását. Elénk tárja a lélek belső drámáját, a mindennapi küzdelmet. Ennek hátterében ott lehet a hajdani kiszakadás a kibocsátó közegeből, a nagy változások sora. Az „érkezés” vonatkozhat a társra, de akár a második eljövétel misztikumára is. (Tudjuk, Jézus egyik tanítványa is András, akire sokak szerint jellemző volt a józanság és a gondolatiság.) A versforma is szinkronban van a közlendőkkel. A központosítás gyakori hiánya sugallhatja a szabadság központi erejét is. Alapvetően jellemzi ugyanakkor versbeszédét a szikárság és a fegyelmezettség. Egy szép példa ennek igazolására: „leverten raskogatom / kezem / Csoóri fuvolaverseiben / s boldogok / a Tisza-part fái / kik bujdosó arcodra / istenlátó szemedre ébrednek / amikor / a templomtornyok verebei / nyelvemen énekelnek” (*Reggel Délen*). Izgalmas képzettársításokban gazdag szöveg.

A másik ember állandó jelenléte, a mindent átítató vágy az emberi kapcsolat után hasonlóképpen fontos. Idézzük néhány jellegzetes szókapcsolatát! „Bajjal rakott tarisznya”, „fölmárkol az este”, „églakó bőröd melege”, „kődbe veszett csillag”, „szerelmet fogyasztó évszak”. Mind-mind szuverenitást mutat, jól érzékelhető feszültséggel. A teremtett világot élteti ez a költészet, ám magába foglalja a kételkedés mozzanatát is. És a tragikumét. Például így: „...türelmét méri rajtam az ég / kezdetben volt az Ige / de az Igének nincsen kezdete // ne hangold át atya szavam / a rímek nem vigasztalnak / Krisztusnak mindig vermet ásnak / a feltámadt Júdások”. Verseiben gyakorta találko-

zunk másutt is biblikus elemekkel, ezek talán a legfontosabb összetartó elemek. Mellettük megjelenik az érzékiség és az intimitás számos jele is.

Néha felesel az éggel, a feljebbvalóval. Mint az alkotók közül oly sokan, számára is megadott a hitért folytatott küzdelem „ajándéka”, de sosem megy el a kételkedésig: Isten folyamatosan jelen van minden rezdülésében, így lírai világában is. Nincs egy vagy két kiemelkedő verse, de az egész kötet esztétikai színvonala rendkívül egyenletes. Úgy is felfoghatjuk, hogy egyetlen hosszú versbeszéd az egész kötet. Mint egy drámai monológ. Vagy párbeszéd Istennel és a másik emberrel. Mindebben Pilinszky, Kalász Márton és Csoóri hatásait láthatjuk, az egyértelmű különbségek ellenére is.

Titkokat rejtő szövegeiben a hiány épp oly fontos szerepet játszik, mint a szakrális helyszín, a templom. Ugyanakkor a hagyományosnak nevezhető szépségeszménynek is hódol. *A Dolgaimban* így szól: „mindennap / lerajzolom szép testedet / s talán lesz idő / megvarrni völegényingedet / vadonnőtt szederből záporgallérú csillagokkal / három kezed lesz három és / szíved helyére / szívemet horgolom”. A teljes azonosulási vágy jelenik meg itt, intenzív líraisággal, képiséggel, érzékeny hangon. A várakozás az alapélmény, a hétköznapiság és a megemelt szint ötvöződik egymásba. A kötet címlapja (Szabó-Zsombók Magdolna grafikáját Bányai Anna és Szita Barnabás használta fel) is ilyen szellemben készülhetett: egy alak közeleg az ágak, fák és gyökerek közegében, labirintusában felénk. Vagy éppen keresi az útját – és ez a keresés a költő útja is egyben. Lírai szépségekben gazdagon, belső feszültségek közepette. Mély intellektualitással, lelki érzékenységgel. A fogalmak pontosságával. Közben a várakozás különböző stációit rajzolja fel Iancu Laura. Ezek közül az egyik: „Még egy-két nap, / és aztán megágyaz az ősz, / harmatvizes reggelek / várják ébredésed” (*Érted*).

Simorka Sándor: Agyal

Kissé más hangneműek azok a versek, amelyek *Este a faluban* cím alatt olvashatók a kötet különböző helyein. Nem ciklusban, hanem egymástól elkülönítve. Kezdetük: „Áruld el, Uram...” Egyfajta imádság mind-egyik, párbeszéd-ima, legalábbis annak vágyával. Szépséges versbeszéd több „felvonásban”. Balladisztikus színei a gyerekkorba visznek vissza. Itt látszik igazán, hogy a hagyomány és a megújítás miképpen ölelkezik egymásba a versekben. Másutt népdalhatásokra is bukkanunk, például a *Tornyok* egészében: „összecsomagtam tegnap / hogy elmegyek / menni csak menni akartam / toronytól toronyig / harangszóruhában”. A népdalhatás szürreális elemekkel egyesül, ez a magyar népdal világában sem ritka, ahogy Csoóri Sándor esszéiből is tudjuk. Másutt megénekli az áttelepülés emléképeit is (*A túlerő*), így lesz folyamatosan fontos a családi, közösségi háttér, a származás felejthetetlen eleje, egy népcsoport sorsa. Van a kötetben egy anyaciklus is, a távolban maradt, szeretett lény megidézésével. A megtörtetett sors és a fájdalom felmutatásával. A „negyvenéves árnyékleány” vallomásával és versbeszédével. A hazavivő álmok erejével. És a versvarázs hatására az üres asztal is ol-tárrá szentesül (*Alvás helyett*).

Ilyen csodákat tár elénk Iancu Laura verskötetete.

Bakonyi István